

S U P L E M E N T O

Dos artículos *Balmes Tradicionalista*

Con la fruición propia del que en larga y difícil via, llena de peligros y de obstáculos, se cree solo y abandonado y por feliz casualidad encuentra un amigo que le acompaña, le anima y le ayuda a compartir las dificultades y fatigas, así nosotros al leer en nuestro querido colega *Ausetania* de Vich del día 2 de Julio el notable y bien escrito artículo de nuestro amigo el ilustrado director de *La Bandera Regional* don Juan M. Roma, nos hemos regocijado y animado en gran manera, al ver que las verdades y las orientaciones que viene fijando EL NORTE, tienen el amparo y el apoyo de caracterizados hombres y escritores de nuestro mismo campo. Porque hemos de advertir, que muchas de las verdades que nos dice el señor Roma en su artículo, las teníamos nosotros en cartera y no nos atrevíamos a decírlas por no herir la susceptibilidad de algunos de los nuestros, poco preparados aun para recibir ciertas lecciones crudas de la historia, pero de cuyo aleccionamiento depende el porvenir de la Causa de la tradición, totalmente desviada por algunos hombres que se creían los más firmes defensores de la misma y que no obstante, sin pensarlo ni creerlo, hicieron peor mal a la misma, que los más encarnizados enemigos de los carlistas, los hombres de la escuela y partido liberal.

No hemos de insistir por hoy en el notable artículo del Sr. Roma que ya publicamos expreso para que puedan saborearlo y meditarlo con detención nuestros lectores y vamos ahora a hablar de otro artículo, publicado en un semanario nacionalista republicano de Olot por el ex diputado por Vendrell D. Jaime Carner.

Con motivo de haber pasado dicho señor unos cuantos días de descanso en aquella hermosa ciudad, pidiéronle los de la referida revista, un artículo, pensando ial vez, que el Sr. Carner tronaría contra la reacción y el clericalismo de aquella levítica ciudad, ó bien que la calificaría de muerta ó atrasada como hacen algunos que no saben apreciar el adelanto y bellezas de aquel hermoso pedazo de Cataluña, así como la paz y la alegría que reina en aquella ciudad políticamente dominada... por los carlistas. Pues nada de esto creyó oportuno ni conveniente el Sr. Carner; toda vez que dicho Sr. no resulta ser ninguna vulgaridad, sino hombre de estudio y que sabe ver las cosas en su verdadero terreno, ha tenido el valor de sus convicciones, diciendo lo que no hubiera dicho mejor ninguno de los redactores de *El Deber*, revista tan combatida por los elementos nacionalistas de Olot, y que además de católica y eminentemente tradicionalista, ha sido uno de los elementos ó fuerzas que mas han contribuido á que allí reinasen la paz y la Tradición.

El tema del artículo no podía ser ni mas oportuno, ni mas significativo, pues versa sobre la Tradición y dice de un modo magistral lo que sigue:

«Vivim en una comarca «marcada de tradición. Nosaltres no som enemics de la tradició sino amorosos d'ella en lo que te d'arrel actual y vida de l'historia. Es la tradició l'obra de les generacions que'ns precipiden. Lo que nosaltres no volém es que sigui la tradició motiu per deturar la vida, com si els homes que ara viuen tinguessin menes dret de manifestar lo que el poble porti á dintre, que els que vingueren avans.

«No cal, ni es de fer, atacar tot lo que la tradició ens ha llegat, sino lo que racionalment es mort é inadecuát al temps que som.

«El nostre ideal d'amor á Catalunya, á la Democracia, á la Llibertat y á la República pot convertirse en pocs anys (aquesta es la meva impresió) en l'ideal de la multitud en aquesta comarca tant catalana com cap...»

Prescindiendo de lo que dice de la República, no hubiera dicho mas ni mejor EL NORTE y hasta al leer tan exactos conceptos nos ha ofrecido la duda de si el Sr. Carner bebe en las mismas fuentes de doctrina que los que nos titulamos tradicionalistas y de si en lo político solo discrepamos en cuestión de forma. Hace poco copiábamos lo que escribía *Azorin* en *ABC* sobre la tradición y como disertaba admirablemente acerca la misma. Hoy copiamos lo que acaba de publicar el Sr. Carner. «No es esta señal cierta de que la escuela de la tradición se va abriendo paso? Nadie puede hoy ignorarlo y en ello ciframos las mas firmes esperanzas de nuestro seguro triunfo.

Els dolents celebran á tot hora centenaris dels seus capdills. Cavour, Garibaldi, Darwin y mil més han sigut, fa poch, objecte de grans festes, per part dels enemics de la ciencia y de la moral catòliques. Els dolents saben moures; y com que—com deya dies enera *L' Univers* (de París)—están perfectament organissats, y son, sobre de aixó, sobradamen murrís y astuts, aprofiten aquestes ocasions de centenaris de naixenxes ó morts dels seus immortals, pera fer propaganda de les llurs idees y moure soroll y aixamplar la seva esfera d' acció.

Els bons no sabem fer aquestes coses. Passen els aniversaris y els centenaris dels nostres grans héroes, y nosaltres, badant completament, deixém á l'ombra els noms dels grans benefactors de la humanitat. Un moviment propi dels bons, espontani, voluntari, casi may el provoquem. Si 'ns movem, es casi sempre pera repelir un atach ó defensar una trinchera que 'ns disputen, ó rectificar mentides que 'ns danyen; es á dir, per la mercé dels altres y per la propia defensa; casi may per ganes nostres é instint de propaganda y major extensió. Y aixís, no es extrany que 'ls bons haguém sigut batuts algunes voltes.

Ara, per excepció, aném á celebrar Centenari nostre. Gent desperta de la ciutat de Vich ha volgut aprofitar la data de commemorar la naixensa del immortal Balmes, pera edificar, pera pagar, pera alçar un monument á la Apologética Católica, de la qual el gran sabi vigatá n' es per dret propi el quefe indiscutible dels temps moderns.

Vich va á enjoyarse y á enorgullirse d'aquest seu fill, de fama universal. Y's celebren certaments y congressos balmistes, y's farán festes, y s'escauparan ses obres sobretot el seu colosal *El Criterio*, libre d'or y farém-anc que sigui per un cop—soroll s' y llegitim, al voltant d' un gran nom.

Hem escullit per lema «Balmes tradicionalista». Cap periódich l' ha tractat; y haventhi tan esguerrades idees respecte d'aquest punt tan capital de la Tradició, será feina profitosa explicar les idees del filosofh celeberrim, nodrir ab elles de substancia pura els cervells dels nostres joves, que han de dur á Espanya, segons tots els símtoes, el triomf dels Programes y dels Homes tradicionalistes.

II

Balmes se llençá allá als 30 anys, finida la guerra gloriosa dels *Set Anys*, en la que 'ls nostres besavis havian donat mostra del seu valor y alhora de sos vicis grossos de organizació y de táctica.

Exposemo clarament, tal com se presentá aquella guerra que acabava de finir, als ulls excrutadors del gran filosofh catòlich.

Havia començat al 1833. Tots els historiaires convenen—tan tradicionalistes (Gebart, etc.) com els liberals (Pirala, Lafuente, etc.)—que Espanya, en ses quatre quintes parts, al menys, era completament carlista, al començar la guerra. En 9 mesos se tiraren en el camp passat de 100.000 voluntaris. Tots els bisbes estaven pels sublevats. La tropa, mes de la meitat igualment.

Els carlins tenien, donchs, quatre quintes de gent, mitx exércit, tota la colossal influencia del clero alt y baix, y la forsa gran del seu Programa. Els liberals, la odiositat del clero, una quinta part del poble, mitx exércit, y encara no voluntari y convençut, sino mercenari y obligat, lo qual lleva al pit la meitat al menys del valor y dels éxits. Aixís començá la guerra. Tenien els carlins, ademés, un home monstre: Zumalacárrregui, el general mes gran desde Napoleón als nostres dies.

Humanament pensant, la guerra era cosa de sis mesos: els necessaris pera tirar á terra als liberals governants, qui, encara que en ridícula minoria, posseien el govern. Y la possessió múltiplica el valor del qui posseix, en contra del qui ataca.

Y passaren un, dos, tres, set anys. Y la guerra perdurava.... Y la guerra defallia.... Y's perdía terreny.... Y's carlins y la Tradició queyen...

Al estudiar aquest fenomen extraordinari, no's pot resistir un á estudiar les causes, y Balmes les estudiaba profundament. «Cóm podia ser que quatre milions de espanyols, ab Programes falsos, ab exércit forçat y no voluntari ab totes les forses socials en contra, haguessin vençut á setze milions, ab 150.000 voluntaris disposats al sacrifici, ab totes les forses socials favorables, ab un gegant de la guerra al devant? Fenómen extraordinari, l' explicació del qual, per ser tan inesperat, no podia trigar gaire á trovar algú, y menys un esperit de sagacitat tan consumada com en Balmes.

Y el trová en tres causes principals, que nosaltres hem notat ja, fa alguns anys, y que no volém pas amagar, quan poden servir les nostres paraules de lliçió d' Historia que 'ns cal aprofitar.

1.ª Les intrigues triomfantes al voltant del bó; del honrat, del virtuosíssim Carles V; que amargaren els últims instans del immortal Zumalacárrregui; que enlairaren al traïdor Maroto estultament; que apartaren de la direcció á homes radicalment actius, enèrgichs y moderns, y hi posaren á vividors disfraçats de carlins, acompanyats de veritables tradicionalistes, no sempre actius y hábils en els quals el títol universitari ó la sang blava no hi podia pas posar llestesa, ciencia, activitat ni murrieria.

2.ª En la excessiva propaganda personal del moviment carlí, deixant en cambi, massa sovint y en lloch secundari, la propáganda doctrinal de la guerra. Els pobles s'havien alçat per doctrines. Tant, que sols á Cantabria, Vasconia y Catalunya era ben completa la insurrecció, es á dir, als paisos regionalistes y de encesa fe religiosa. Per compte d'enfondir cada día mes aquest aspecte doctrinal, va prescindir sen moltes voltes. La causa, realment de Programa, era massa tractada com si fos de Persones. Y un esclat d' entusiasme personal pot serhi, pero no sempre es eficás y durable.

Y 3.ª El fals esperit tradicionalista d' alguns dels directores, que no interpretaven la Tradició espanyola al istil de la pura, gloriosa y vivificant tradició de la Edat mitjana, ab sos Jaumes I y sos Sants Ferrans, sino al istil dels

temps en que 'l Regalisme y la Intolerancia eren els norts de la qüestió religiosa, y l' esperit centralisador y absolutista eren els norts de la qüestió política. Y aquesta falsísima interpretació de la Tradició hispánica no podia ser mare y generadora d' entusiasmes duraders.

III

Jamay hem amagat el nostre pensar. ¿Perqué hem d' amagar lo que creyém causa humana de les nostres derrotes, tant més quant ens fan costat els Balmes del segón ters de la passada centuria, y els Mellas dels nostres temps?

Balmes estudiá aquella gran, aquella colossal lliçió d' Historia. Posant els seus ulls, que miraven endins de les entranyes de les coses, sobre l' estat social espanyol, meditá profundament sobre l' assumpte. Y convençut de que la verdadera causa del fracás carlista (y, per lo tant, de la irredempció d' Espanya), estava en aquells tres punts, comensá á estudiar la malaltia y á publicar els remeys en aquells meritíssims llibres, tan plens de substancia filosófica, y en aquella Revista, que no moriría may, hont posava les seves opinions sobre política espanyola y sobre política europea.

IV

Perque Balmes era profundament tradicionalista. El seu gran cap, no sols era tradicionalista, sino que pot dirse que va fer el códich y les lleys del Tradicionalisme. Ell estudiá totes les Histories de les Espanyes; estudiá la psicologia del poble espanyol; estudiá la substancia nacional nostra; estudiá les necessitats presentes; estudiá els pshorrosos problemes futurs que 's dibuixaven en la atmósfera com aurores sinistres. Y d' aquells estudis en tragué consideracions y fets y remeys. En tragué, sobre tot, la necessitat absoluta de ser tradicionalista veritable.

Negá rodonament que la Tradició fos en els regnats dels Reys Catòlichs, dels Austries, ni dels Borbons. Sense regatejar als primers Austries ses qualitats eminentíssimes; sense regatejar á Felip V el seu valor y la activitat, de cap manera vol acceptar la Tradició d' aquells grans reys, en quals temps Espanya estava ja desfigurada. Felip II, poques vegades reunia Corts. El III y el IV ja no may. Felip V, en 50 anys, sols un cop, pera jurar al Príncep hereu. Y sense culpa d' aquells reys—ho reconex en Balmes,—perqué l' ambient dels temps, paganament renascuts, portava 'l neo-de potismo romá; y devant de la heretgia protestanta (sigle XVI), ó devant de les ambicions europees (sigle XVIII) calien braços de ferro y reys personals que gobernassin cristianament, pero absolutament. No obstant, salvant la intenció d' aquells grans reys, son governament no era el veritablement tradicional d' Espanya; era, més, la mort pausada de les nostres tradicions polítiques de mil anys que, comensant als Concilis-Corts de Toledo y acabant per les Corts immortals de Castella y de Catalunya, feren possible un Jaume I, un Pere IV y un Ferrán III—reys llegendaris, els més grans d' Europa,—y un poble governat per la més pura, per la més exagerada democracia, moll y substancia de la nostra Tradició política.

El regalisme estava en sa plenitut en temps de Felip II; fortament regalistas eren son pare Carles I y son avi

el Rey Catòlich. Y el Regalisme—en opinió de Menéndez Pelayo—es una heretgia formal y verdadera. Ja no diém res de Felip V, l' esperit religiós del qual, educat en la Cort del seu avi Lluís XIV, no podia emotllarse sobtadament en les pures costums religioses espanyoles. Felip II, era overtament enemic de la existencia de tot culte no catòlich á Espanya. Y aixó, que responia á una necessitat política de aleshores (el Cardenal Cisneros impugná la expulsió dels moriscos), podia pendres com á mida d' excepció necessaria, may com á norma constant de la Tradició religiosa d' Espanya, ahont, «individualment parlant, es á dir, respecte dels drets de cada persona» sempre hi havia hagut una honesta y franca llibertat de conciencia, en aquells temps en que Jaume I y Ramón Lluís y Sant Ramón de Penyafort, desterraven de Catalunya als hipócrites renegats, y en cambi honoraven y discutien públicament ab jueus y moriscos sobre la Talsetat del Corán y del Talmud.

Felip III y sos successors, y Felip V al front de tots, eren d' esperit centralisador. Els primers, daren motiu á la guerra sagnanta dels Segadors (1640), y suprimí el segon, d'un cop de ploma, totes les legislacions catalanes, aragoneses y valencianes, que Carles V y Felip II ja havien fet caure en desús les de nobles comarques castellanes. Y la Tradició espanyola era francament, overtament autonomista y celosa dels drets privatis de les distintes regions que formaven la monarquia. Y perxó Carles VII, dirigintse als catalans, valencians y aragonesos, en solemne document va dirhi: «Lo que'l meu avi Felip V va péndreus, jo vos ho tornaré porque es de justicia».

Y Balmes deduhí dels seus estudis profundíssims tres punts capitals, que venien á senyalat el per qué del fracás de la guerra carlista, que venien á receptor el remey pera'l pervenir.

1.º Necessitat absoluta de una restauració de la Tradició espanyola, si's volia salvar Espanya. Aixó, contra de totes les Escoles liberals, contra les quals sostingué tant rudes, tant grans y llargues batailles.

2.º Negació rodona, absoluta de que la Tradició arrenqués dels Austries ni dels Borbons, sino de les cristianes épocas mitj-evals; no perdent ocasió de poder fer veure l' erro colossal dels qui sostenien lo contrari.

3.º La necessitat absoluta de ser homes dels nostres temps, es á dir, d'acomodar la Tradició mitj-evál á les necessitats modernes de la XIX centuria, donant á la Tradició religiosa (Unitat Católica); á la Tradició social (Autonomia integral), y á la Tradició política (Democracia representativa), fessomia y aspecte y viabilitat á la moderna. O, remembrant una frase felicíssima del insigne Mella, «acceptant la Tradició á benefici d' inventari».

V

Y vetaquí com, d'aquest estudi fonamental sobre la nostra Tradició, en tragué Balmes un remey eficacíssim contra d'aquells tres microbis que hem senyalat (§ II) com á causa de la ineficacia triomfadora de la guerra dels set anys.

La 3.ª causa de derrota, es á dir, la falsa interpretació de la Tradició espanyola, ell la senyalava clarament baix els dos principals aspectes que

